

Datum
2015-03-02

Inrikesminister
Anders Ygeman
Justitiedepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Svensk räddningstjänsts kompetensbehov måste utredas innan utbildningsverksamheten vid Sandö och Revinge inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eventuellt omorganiseras

Inledning

Vi har med stor oro tagit del av det underlag som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lagt som grund för en snabbutredning av utbildningsverksamheten vid Sandö respektive Revinge. Kommunernas samlade krishanteringsförmåga är beroende av en kompetent och väl fungerande räddningstjänst. Organisationen av MSB:s utbildningsverksamhet kan inte reduceras till en fråga om vad som är mest kostnadseffektivt för en statlig myndighet. Utgångspunkten för utbildningsverksamhetens organisation måste vara vad som är bäst för krishanteringsförmågan inom hela det svenska samhället. Kommunernas behov av stöd från staten när det gäller kompetensförsörjning behöver analyseras och diskuteras grundligt innan man tar ställning till hur utbildningsverksamheten organiseras.

Uppmaning - en bredare utredning behövs

Vår uppmaning är därför att det bör tas ett politiskt initiativ till **en bred utredning** som kan ligga till grund för hur räddningstjänstens kompetensförsörjning skall säkerställas i framtiden. Frågan om MSB:s utbildningsverksamhet är för viktig för att hanteras som en budgetfråga inom en enskild myndighet.

Bakgrund och nuläge med minskat anslag

MSB har ett brett uppdrag som bland annat innebär att man svarar för den kommunala räddningstjänstens utbildning. Det handlar om grund- och vidareutbildning men även om kundanpassad utbildning för kommuner, lands- ting, statliga myndigheter och privata aktörer.

MSB har fått ett minskat förvaltningsanslag med cirka 20 miljoner kronor 2015 och drygt 35 miljoner kronor från och med 2016. Enligt myndighetens egna dokument är minskningen orsakad av överföringar till annan statlig verksamhet. I dokumentet nämns Försvarmakten och Kustbevakningen.

Generaldirektören har därför tillsatt en **intern snabbutredning** som ska föreslå organisatoriska, författningsmässiga och ekonomiska lösningar. Utredningen skall vara klar den 31 mars. MSB använder själva begreppet översyn för det uppdrag som givits.

Till saken hör att ett antal tidigare utredningar har genomförts som berör MSB:s utbildningsverksamhet. Till exempel ”Inriktning för utveckling av MSB Sandö och Revinge, framtida behov och möjligheter”, 2009. I denna rapport redovisades 20 förslag till åtgärder och fortsatt arbete och av dessa har endast ett fåtal genomförts.

2013 gjordes utredningen ”Utbildningsverksamheten vid MSB, inriktning för förändrad organisation och arbetssätt”. Där redovisades bland annat behovet av långsiktig utbildningsstrategi samt behov av tydligare styrning och inriktning av verksamheten. Av 25 konkreta förslag till åtgärder har endast ett fåtal behandlats hittills.

Problemet har en komplexitet

Vår uppfattning är att en intern snabbutredning omöjligt kan fånga upp den komplexitet som ligger kopplad till den här frågan. Risken är uppenbar att ett för snävt budgetperspektiv leder till felaktiga beslut som på sikt kan få allvarliga konsekvenser.

Komplexiteten kan belysas ur några olika perspektiv.

1. Räddningstjänstens behov idag och i morgon.
2. MSB:s roll och förutsättningar.
3. Kostnadsöverföring från staten till kommunerna.
4. Det säkerhetspolitiska läget.

Räddningstjänstens behov idag och i morgon

Samhällets ökade komplexitet betyder att de situationer som finns inom hela skalan från enkla vardagsolyckor till omfattande katastrofer måste kunna hanteras utifrån varje enskild kommuns perspektiv.

Den kommunala räddningstjänsten utgör idag grunden för många kommuners krishanteringsförmåga vilket gör att utvecklings- och kompetensförsörjningsfrågorna inom området är av strategisk betydelse.

De senaste åren har dessutom den kommunala räddningstjänsten fått utstå en del kritik för bristande kvalitet i samband med räddningsinsatser och den gemensamma nämnaren är nästan alltid kompetensfrågan. Logiken är enkel; svåra situationer kräver utbildad personal och i en värld där olyckorna trots allt är relativt få så ökar kraven på att just utbildning och praktiska övningar ger den färdighet som krävs.

Till detta skall läggas de stora pensionsavgångar som vi ser framför oss. Detta gäller hos såväl de så kallade heltidsbrandmännen som hos de som har en beredskapsanställning och där räddningstjänstuppdraget ligger som ett komplement till annan försörjning (i dagligt tal deltidsbrandmän eller numera RIB-personal). De flesta kommuner i Sverige är helt beroende av RIB-anställd personal och att dessa ges möjlighet till adekvat utbildning är en väsentlig grund i arbetet för skydd mot olyckor. Bara att klara nyrekrytering är en stor utmaning i stora delar av Sverige.

Vidare behöver brandbefäl på olika nivåer utbildas och övas i realistiska situationer. Samhällets ökade komplexitet och klimatfrågan gör att såväl naturolyckor som andra olyckor i vår urbana miljö blir svårare och svårare att hantera i ett räddningsperspektiv.

Slutligen behöver hela grundutbildningen för de så kallade heltidsbrandmännen ses över då de som examineras idag, inte fullt ut har den kompetens som matchar organisationernas nutida och framtida behov.

Brandskyddsföreningens generalsekreterare, Anders Bergqvist, sammanfattar läget på följande sätt:

”Jag ser ingen tydlig strategi i hur försörjningen av kompetenta medarbetare till Sveriges räddningstjänster kommer att se ut i framtiden. Jag efterlyser en tydligare framförhållning och förutsägbarhet i hur försörjningen av välutbildad brandpersonal ska se ut framöver.”

MSB har därför ett stort behov av att förstärka och utveckla utbildningsportföljen och det löses inte inom ramen för en intern snabbutredning.

MSB:s roll och förutsättningar

Staten har en otroligt viktig roll i att stötta kommunerna när det gäller att bygga ett robust samhälle med en utvecklad krishanteringsförmåga och här har MSB en nyckelroll. Även när det gäller landstingens och regionernas krisberedskap avseende smittskydd, hälso- och sjukvård och kollektivtrafik har MSB en viktig roll.

Vår uppfattning är att MSB borde värdera om det ens är möjligt att arrangera utbildningsverksamhet med framtidens krav inom ramen för anslaget. Vi anser att den primära drivkraften måste vara framtidens behov och önskad samhällsutveckling. En ansats om dagens behov räcker inte som utgångspunkt för hur utbildningsportföljen ska utformas utan framtidens behov behöver kartläggas.

MSB har heller inte lyckats hitta ett utvecklande arbetssätt tillsammans med landets kommuner och landsting (regioner). Tyvärr är uppfattningen att myndigheten har ett ”inifrånperspektiv” och att man inte lyssnar till synpunkter och kritik.

Att inte på ett utvecklande sätt föra dialog med de som står helt i beroendeställning till MSB är att inte respektera ömsesidigheten i samarbetet. Enligt vår bedömning är samsyn en nyckelingrediens i arbetet för visionen om ett olycksfritt samhälle.

Detta faktum gör att vi är rädda att en intern snabbutredning inte kommer att tillvarata våra samlade behov på ett bra sätt.

Kostnadsöverföring från staten till kommunerna

Det föreligger en uppenbar risk för kostnadsförskjutning i det fall MSB väljer att nedmontera utbildningsmöjligheterna. Med detta menas att om MSB väljer sin nedmonteringsinriktning så kommer kommunerna själva tvingas till utökade kostnader för att överhuvudtaget kunna utbilda personal.

Lagen om skydd mot olyckor (LSO) inleds med en paragraf som föreskriver att syftet med lagstiftningen är att ”i hela landet bereda människors liv och

hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor”.

Många kommuner brottas med frågeställningen om hur detta skall uppnås och om förutsättningarna för att klara kompetensförsörjningen försvåras så påverkar även detta möjligheterna.

Utredningen behöver belysa dessa samband då det kommer att slå mycket hårt mot mindre räddningstjänster och därmed påverka skyddet mot olyckor i stora delar av landet.

Det säkerhetspolitiska läget i omvärlden

Vår försvarsminister, Peter Hultqvist, uttryckte nyligen att "Man måste orka se sanningen som den ser ut".

De flesta är i dag överens om att vi befinner oss i ett nytt säkerhetspolitiskt läge och att omvärlden är osäkrare idag än vad den upplevdes vara för till exempel 10 år sedan.

Konflikten i Ukraina och den ökade militära aktiviteten som det rapporterats om i Sveriges närområde är ett par exempel. Mellanöstern är osäkrare än på mycket länge och stormakterna har en retorik mot varandra som vi inte sett sedan kalla kriget.

För några år sedan såg det annorlunda ut och Sveriges riksdag beslutade, om än med några få rösters övervikt, att avskaffa värnplikten. I dag hade beslutet i kammaren kanske blivit ett annat?

Försvarsministern har tydligt uttalat att socialdemokraterna gärna vill få med de andra partierna på att utreda möjligheten att återinföra mönstring och värnplikt för både kvinnor och män.

I det nationella perspektivet har räddningstjänstens förutsättningar och förmåga bäring även på denna diskussion. Räddningstjänsten är fortfarande stommen i det som tidigare var det civila försvaret och MSB som myndighet har sina rötter i såväl Statens Räddningsverk som i Civilförsvarsstyrelsen.

Hur det nya säkerhetspolitiska läget kommer att påverka vårt militära och civila försvar är för tidigt att säga men även ur detta perspektiv är en intern snabbutredning inom MSB inte någon bra idé.

Slutsats

Vår uppfattning är att det bör tas ett politiskt initiativ till en bred utredning som kan ligga till grund för beslut om inriktning, uppdrag och förmåga för svensk räddningstjänst. Där är kompetensförsörjningsfrågan väsentlig och MSB:s verksamhetsställen spelar en nyckelroll. **Låt inte myndigheten spela bort korten innan alla fakta finns på bordet.**

Bakom denna uppmaning står

Mats Granat

Räddningschef Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalen

Per Silverliden

Förbundschef Räddningstjänsten Medelpad

Mats Renning

Räddningschef Örnsköldsviks kommun

Hans-Erik Jonsson

Räddningschef Arjeplog och Arvidsjaur kommuner

Bengt Nilsson

Räddningschef Boden kommun

Robert Svanberg

Räddningschef Gällivare kommun

Anders Lindal

Räddningschef Haparanda kommun

Bengt Nilsson

Räddningschef Jokkmokk kommun

Arto Koivumaa

Räddningschef Kalix kommun

Thomas Winnberg

Räddningschef Kiruna kommun

Patrik Bylin

Räddningschef Luleå kommun

Bernt Holmström

Räddningschef Pajala kommun

Torbjörn Johansson

Räddningschef Piteå och Älvsbyn kommuner

Bernt Holmström

Räddningschef Övertorneå kommun

Roland Mäki

Räddningschef Övertorneå kommun

Lars Nyman

Räddningschef Jämtlands Räddningstjänstförbund

Callis Blom
Räddningschef Åre kommun

Torbjörn Wannqvist
Räddningschef Kommunalförbundet södra Hälsingland

Jonas Hahlin
Räddningschef Åsele kommun

Conny Eriksson
Räddningschef Bjurholms och Vännäs kommuner

Herman Persson
Räddningschef Dorotea kommun

Ulf Axelsson
Räddningschef Lycksele kommun

Göran Josefsson
Räddningschef Malå kommun

Jörgen Forslund
Räddningschef Nordmalings kommun

Göran Josefsson
Räddningschef Norsjö kommun

Per Cederlund
Räddningschef Skellefteå kommun

Jan Fransson
Räddningschef Sorsele kommun

Lars-Erik Sundqvist
Räddningschef Storumans kommun

Lars Tapani
Brandchef Umeå, Robertsfors och Vindelns kommuner

Ingemar Samuelsson
Räddningschef Vilhelmina kommun

Magnus Åhman
Räddningschef i Räddningstjänsten Hylte

Jan Sjöstedt
Förbundsdirektör för Räddningstjänsten Väst

Hans Ekberg
Räddningschef vid Räddningstjänsten Halmstad

Ida Texell

Förbundsdirektör Brandkåren Attunda

Kenneth Jensen

Förbundschef vid Räddningstjänsten Västra Blekinge

Anders Engblom

Räddningschef Räddningstjänsten Östra Blekinge

Lars-Göran Uddholm

Brandchef Södertörns brandförsvarsförbund

Carl Håkansson

Räddningschef Räddningstjänsten Ljungby

Conny Ingvarsson

Räddningschef Räddningstjänsten Markaryd

Staffan Hård

Räddningschef Räddningstjänsten Älmhult

Per Pettersson

Räddningschef Räddningstjänsten Östra Kronoberg

Joakim Karlsson

Räddningschef Värends Räddningstjänst

Eva Löwbom

Räddningschef Bjuv, Landskrona och Svalöv kommun

Torgny Ekholm

Räddningschef Bromölla kommun

Anders Nilsson

Räddningschef Båstad kommun

Christer Ängehov

Räddningschef Räddningstjänsten Skåne Nordväst

Daniel Sirensjö

Räddningschef Hässleholm och Perstorp kommun

Lars Scotte

Räddningschef Höganäs kommun

Lars Nilsson

Räddningschef Hörby och Höör kommun

Staffan Winstedt
Räddningschef Klippan och Åstorp kommun

Claes Jansson
Räddningschef Kristianstad kommun

Roger Gustafsson
Räddningschef Lomma och Staffanstorp kommun

Peter Dubrefjord
Räddningschef Osby kommun

Claes Jansson
Räddningschef Östra Göinge kommun

Per Widlundh
Förbundsdirektör Räddningstjänsten Syd

Kent Naterman
Räddningschef Skurup, Trelleborg och Vellinge kommun er

Mikael Jönsson
Räddningschef Svedala kommun

Tom Setterwall
Räddningschef Sydöstra Skånes Räddningstjänstförbund

Torbjörn Wannqvist
Förbundschef/Räddningschef Kommunalförbundet Södra Hälsingland

Lennart Juhlin
Räddningschef NorrHälsinge Räddningstjänst

Peter Nystedt
Räddningschef Ljusdals Kommun

Robert Strid
Räddningschef Gästrike Räddningstjänst

Lars Klevenparr
Förbundsdirektör Räddningstjänsten Stor Göteborg

Sven-Åke Josefsson
Förbundsdirektör Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Rickard Johansson
Förbundsdirektör Räddningstjänsten Östra Skaraborg

Per Andersson
Förbundsdirektör Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Fredrik Linusson

Räddningschef Räddningstjänsten Västra Skaraborg

Toni Todorovski

Räddningschef Räddningstjänsten Dala Mitt

Mats Jansson

Räddningschef Räddningstjänsten Södra Dalarna

Rolf Hellberg

Tf Räddningschef Räddningstjänsten Västerbergslagen

Lars Andersson

Räddningschef Smedjebackens kommun

Bo Lundberg

Räddningschef Vansbro kommun

Per Hampus

Räddningschef Malung-Sälens kommun

Lars-Olov Olsson

Räddningschef Älvdalens kommun

Johan Szymanski

Räddningschef Mora kommun

Håkan Bäcklund

Räddningschef Orsa kommun

Rune Daniels

Räddningschef Rättviks kommun

Krister Ejeros

Räddningschef Leksands kommun

Camilla Dahlén

Räddningschef Strängnäs kommun

Kjell-Åke Källström

Räddningschef Flens kommun

Lars Lagebo

Räddningschef Eskilstuna kommun

Roger Larsson

Räddningschef Västra Sörmlands Räddningstjänstförbund

Stefan Ekholm

Räddningschef Sörmlandskustens Räddningstjänst

Göran Andtbacka

Räddningschef Stenungsunds räddningstjänst

Carl-Ian Bissmark

Räddningschef Räddningstjänsten Lilla Edet´s, Tjörns och Stenungsunds kommuner

Joakim Jansson

Räddningschef Västerviks räddningstjänst

Bengt Andersson

Räddningschef Ölands räddningstjänst

Gert Friberg

Räddningschef Kalmar Brandkår

Magnus Lindahl

Räddningschef Nybro räddningstjänst

Hans Erlandsson

Räddningschef Emmaboda-Torsås räddningstjänstförbund

Roger Almgren

Räddnings- & förvaltningschef Räddningstjänsten Skara-Götene

Erling Eriksson

Räddningschef Öckerö räddningstjänst

Stefan Swenson

Räddningschef Räddningstjänsten Falköping – Tidaholm

Håkan Lundgren

Räddningschef/Förbundschef Bohus Räddningstjänstförbund

Börje Lindgren

Räddningschef Alingsås/Vårgårda räddningstjänstförbund

Svante Borg

Förbundsdirektör Storstockholms brandförsvaret